

DOI: 10.31866/2410-1311.44.2024.318685
УДК 130.2:82.09:141.78]:378.2(477)"2013/2019"

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ МЕТАМОДЕРНІЗМУ УКРАЇНСЬКИМИ ВЧЕНИМИ (2013–2019)

Андрій Гапонюк

Аспірант,
Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»,
Київ, Україна
ORCID ID: 0009-0000-1742-3876
e-mail: gaponiuk.a.v@outlook.com

Для цитування:

Гапонюк, А. (2024). Дослідження проблем метамодернізму українськими вченими (2013–2019). *Питання культурології*, 44, 8–18. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.44.2024.318685>

Стаття присвячена історії дослідження проблем метамодернізму українськими вченими в 2010-ті роки, *Метою статті* є аналіз наукових публікацій з означеної проблеми. *Наукова новизна* статті полягає в тому, що у ній вперше здійснено комплексний аналіз публікацій українських авторів, присвячених метамодернізму, визначено основні тенденції розвитку пізнання в цій сфері. *Результати дослідження*. Проаналізовано публікації українських авторів, у назві яких фігурує термін «метамодернізм», що були надруковані в періодичних виданнях, здійснено їхню класифікацію та визначено загальну динаміку досліджень у період 2013–2019 років. *Висновки*. Аналізовані публікації поділено на дві групи, до першої з яких належать ті, що висвітлюють зміст цієї філософсько-культурологічної концепції (праці В. Мірошниченка, Ю. Шабанової), а до другої ті, що присвячені дослідженню виявів метамодернізму в різних сферах: літературі (Д. Дроздовський, Ю. Скибицька, Т. Гребенюк), архітектурі (В. Келюх, А. Артеменко), візуальному мистецтві (Д. Дроздовський, Л. Кондрацька), скульптурі (Ю. Одробінський). Встановлено, що першим українським автором з цієї теми досліджень є Д. Дроздовський, публікації якого з'явилися в 2013 р.; подібні статті друкуються лише в 2017 р., найбільше — у 2018 р., а далі їхня кількість знижується, знову зростаючи вже в 2020-ті роки.

Ключові слова: метамодернізм; постпостмодернізм; постмодернізм; модернізм; 2010-ті; українські дослідники; розвиток пізнання

Вступ

Наш світ постійно змінюється, і кінець історії, проголошений Фукуямою, зрештою, виявився кінцем постмодерну. Водночас питання, що саме прийде

йому на зміну, тривалий час було дискусійним. Науковцями було запропоновано низку термінів і концепцій: постпостмодернізм, цифромодернізм, автомодернізм, псевдомодернізм, альтермодернізм, але найбільш поширеним і загальноприйнятим стало поняття «метамодернізм». Означена концепція була запропонована Тімотеусом Вермюленом та Робіном ван ден Аккером (Vermeulen & Akker, 2010), вона розроблялася Люком Тернером (Turner, 2011), а також іншими європейськими вченими. Як зазначають перші два автори, метамодернізм ніби розгойдується між постмодернізмом і модерном, намагаючись подолати протиріччя між ними. Іншими словами, метамодернізм — це вияв сучасного глобального культурного процесу, в рамках якого протилежності тлумачаться, як компоненти істини, і кожен може самостійно обирати, у який її бік схилитися в той чи інший момент, безперервно продовжуючи пошуки.

Зазначена концепція широко застосовується в світі для пояснення сучасних культурних явищ, і Україна в цьому процесі не є виключенням. До цієї теми протягом більше десяти років звертаються представники різних гуманітарних наук: філософії, культурології, літературознавства тощо. Тому буде актуальним виявити, коли і як почалося дослідження проблем метамодернізму українськими вченими.

■ Аналіз попередніх досліджень

Досі розгорнутий аналіз публікацій українських науковців, присвячених проблемам метамодернізму, був відсутній. У відповідних статтях українських науковців зазвичай наявний огляд публікацій європейських вчених, які займалися теоретичним обґрунтуванням нової парадигми. Огляди ж українських досліджень або взагалі відсутні, або обмежуються переліком кількох прізвищ, або містять усього кілька посилань на праці, безпосередньо пов'язані із самою темою публікації (Вертипорох, 2022, с. 252; Solomatova, 2022, р. 194; Мечиков, 2023, с. 16). Така ситуація підсилює актуальність вказаної теми та потребу в її комплексному вивченні.

■ Мета статті

Метою статті є аналіз особливостей дослідження проблем метамодернізму українськими науковцями в 2010-ті роки. Означена мета передбачає реалізацію таких дослідницьких завдань: 1) з'ясувати, коли почалося вивчення зазначених проблем в Україні; 2) класифікувати наявні публікації українських дослідників, присвячені проблемам метамодернізму; 3) визначити динаміку дослідження метамодерністських проблем у 2010-ті рр.

Джерелами дослідження стали публікації українських вчених у наукових журналах з 2013 по 2019 рік включно, у назві і змісті яких фігурує термін «метамодернізм». Можливо, що зазначена проблематика розглядалася і в працях, у назвах яких це поняття не згадувалося, однак, з огляду на те, що дослідження мали міждисциплінарний характер, то всі публікації досягнути неможливо в рамках лише однієї статті, відповідно запропонований підхід дасть змогу сформулювати певну вибірку відповідних досліджень і з її допомогою визначити загальні тенденції розвитку пізнання в цій сфері.

■ Результати дослідження

Отже, хоча у Європі концепція метамодернізму було запропонована ще в 2010 р., в Україні на цю тему звернули увагу лише в 2013 р., коли з'явилися дві публікації літературознавця Д. Дроздовського, який став першим вітчизняним дослідником, у назві статей якого фігурує «метамодернізм». У першій статті автор переважно вживає термін «постпостмодернізм», хоч і зазначає, що використовує його як «робочий», однак визнає, що для характеристики епохи, котра прийшла на зміну постмодерну, краще підходить поняття «метамодернізм» (Дроздовський, 2013а). І все ж у тексті статті відсутнє його конкретне визначення, так само, як і посилання на праці західних науковців-теоретиків, які займалися розробкою цієї теоретичної концепції.

Д. Дроздовський згадує деякі напрями постпостмодернізму, зокрема дижиталізм, перформатизм і транссентименталізм. Дослідник також відзначає, що спільним для більшості нових напрямів є взаємодія модерністського та постмодерністського дискурсів у формі опозиції «реальність» — «віртуальність». Автор торкається і «нової емоційної широти та автентичності», які, на його думку, є характерними рисами третього напрямку, згаданому вище.

Основну ж увагу Д. Дроздовський у своїй публікації приділяє аналізу двох творів — фільму Педро Альмодовара (Pedro Almodóvar) «Все про мою матір» («*Todo sobre mi madre*», 1999) і роману «Хмарний атлас» («*Cloud Atlas*», 2004) британця Девіда Мітчелла (David Mitchell).

У другій статті Д. Дроздовський (2013b) розглядає підхід літературознавця Г. Ключека до проблеми переходу від літератури реалізму до модерністської і його застосування для пояснення ситуації в літературі на межі ХХ – ХХІ ст. Так, автор вважає, що ідея Г. Ключека про те, що модернізм був не лише запереченням літератури ХІХ ст., а також її полемічним продовженням має смисловий потенціал для пояснення літературного процесу сучасності. Дослідник коротко наводить особливості трансформації, якої зазнала література в процесі еволюції від реалізму до модернізму, а потім переходить до літератури періоду кінця ХХ – початку ХХІ ст., для позначення якого він вживає дві назви — постпостмодерн і метамодерн. Щодо особливостей цього періоду, то Д. Дроздовський виділяє повернення до «великих наративів», що заперечувалися в постмодернізмі, увагу на емоційність, чуттєвість і психологізм, навівши приклади відповідних літературних творів. Також автор говорить і про один з напрямів метамодернізму — перформатизм, описуючи його особливості. У висновку статті вчений зазначає, що протиставлення модерністської — постмодерністської уже не актуальне, адже в метамодернізмі наявні і модерністські, і постмодерністські форми, тому протистояння між двома епохами діалектично знімається, а отже, окреслені ідеї Г. Ключека можуть бути корисними для опису й метамодерністського дискурсу в літературному процесі сучасності.

Д. Дроздовський (Drozdovskyi, 2017) продовжує дослідження окресленої проблематики й у 2017 р. Англomовна стаття дослідника присвячена романові сучасної британської письменниці українського походження Марини Левицької (Lewuska, 2005) «Коротка історія тракторів по-українськи». У центрі сюжету цього твору спроба старого іммігранта, який переїхав до Великої Британії з України,

написати історію українських тракторів, зробивши огляд української історії радянських часів. При цьому трактори стають у тексті символом українського походження.

Окрім власне аналізу сюжету, дослідник наводить риси, які притаманні постпостмодерністській літературі, зокрема згадуючи використання в тексті іронії оповідача та щирої емоційності героїв, фізики та метафізики тощо. На думку Д. Дроздовського, у романі наявне поєднання постмодерних прийомів (зосередженість на наративних техніках, іронія, фрагментація дискурсів, грайливість тощо) із постпостмодерністськими (грайливість, пов'язана із сучасністю, зникає, коли роман торкається трагічних сторінок української історії, зокрема Голодомору).

Авторкою ще однієї статті, яка вийшла того ж 2017 р., є також літературознавець Ю. Скибицька (2017), яка аналізує в контексті метамодернізму творчий доробок драматурга Неда Нежданого. Дослідниця констатує, що авторка аналізованих творів відійшла від постмодерністських настанов. Це знайшло вияв у традиційній побудові п'єси та в її сюжеті, у наближеності діалогів до реального живого мовлення. Також Ю. Скибицька зазначає, що Неда Неждана звертається у своїй творчості до біографічної теми, проте постаті минулого не десакралізуються і не деканонізуються, як це зазвичай має місце в постмодерних творах. Іншою характерною ознакою творчості цієї письменниці, на думку авторки, є відсутність безнадії, віра в можливість досягнення гармонії та розроблення серйозних тем. У підсумку, на підставі наведених фактів, Ю. Скибицька робить висновок, що коливання Неда Нежданого між стратегіями постмодернізму та модернізму співвідносяться із концепцією «метамодернізму» згаданих вище зарубіжних авторів.

Інша публікація, яка з'явилася того року, вже повністю присвячена метамодернізму як явищу. Так, культуролог В. Мірошніченко (2017) у своїй статті розглядає і сам метамодернізм, і пов'язані з ним поняття «осциляція» та «інтерпеляція», а також «паратак西斯» і «метак西斯». Дослідник дає загальну характеристику цьому культурному явищу, звертаючись до основоположних праць з цієї теми — авторства Т. Вермюлена та Р. ван ден Аккера і Л. Тернера. Означену статтю можна вважати загальним викладенням основних постулатів концепції метамодернізму для українських читачів.

Але найбільша кількість праць, у назві і в тексті яких згадується метамодернізм, вийшла в наступному — 2018 р., зокрема над цією проблематикою продовжили працювати українські літературознавці. Так, Т. Гребенюк (2018) присвятила свою статтю деяким проявам метамодернізму в українській літературі загалом. Авторка наводить основні постулати метамодерної концепції, викладені в працях Т. Вермюлена й Р. ван ден Аккера, Л. Тернера та С. Абрамсона. Дослідниця також наводить думку Ліотара, щодо «кінця метанаративів» у постмодерні. Метанаративи ставлять під питання цю свободу; як метафору стану постмодерну авторка згадує Свято воскресаючого духу з «Рекреації» Юрія Андруховича. На противагу цьому, метамодернізм пов'язаний із відродженням метанаративів. Тому далі для підтвердження цієї тези Т. Гребенюк звертається до творів українських письменників.

Дослідниця відзначає, що постмодерністська свобода трансформується у метанаратив соціальної користі культурних явищ, яка знайшла вияв в україн-

ській літературі у формі ідеї соціального призначення літературної й мистецької діяльності (роман Т. Малярчук «Забуття»). Іншим поширюваним метанаративом літературознавця вважає ідею персональної причетності людини до життя суспільства, що найяскравіше виражено в творах українських авторів на військову тематику (С. Жадан, В. Рафеєнко, С. Лойко, Є. Положій), а також у деяких фільмах.

Наступним метанаративом, що має місце в українській культурі, Т. Гребенюк називає вплив історичної пам'яті на сучасні події, що знайшло втілення в сучасній літературі (твори О. Забужко, С. Жадана, Т. Малярчук, С. Андрухович, Ю. Винничука, А. Бондаря, М. Лаюка та ін.), а також у кіномистецтві. Звернення до минулого дослідниця пояснює пошуком українськими авторами пояснення нинішнім негараздам в Україні, проте історичний досвід часто слугує підставою для фрустрації.

У 2018 р. продовжує працювати над означеною проблематикою і згаданий вище літературознавець Д. Дроздовський (2018). Так, дослідник і далі розглядає вияви метамодернізму в сучасному англійському романі. Особливістю постпостмодерністського роману загалом він вважає взаємодію наукового (сцієнтистського), метафізичного та чуттєвого дискурсів. Важливим мотивом постпостмодерністських художніх творів автор статті називає пізнання істини, яке, втім, апріорі приречене на поразку, адже у людини немає потрібних інструментів для розуміння деяких феноменів (наприклад, творчості). Цей мотив Д. Дроздовський виявляє в англійському постпостмодернізмі. У творах, що до нього належать, значна увага приділяється репрезентації категорій часу і простору, а навколишній світ подається таким, де воля людини зустрічається з волею інших; також ідеться і про стирання межі в пізнанні світу за допомогою наукового інструментарію та чуттєвості, тобто, фактично, має місце поєднання кантіанства з пост-гуманізмом.

Д. Дроздовський вказує на основні риси постпостмодернізму та наголошує, що він не замикається лише в дискурсі метамодернізму. Що ж стосується англійських постпостмодерністських романів, то тут також можна побачити реактуалізацію ідей німецького романтизму. У висновках автор наводить приклади використання в літературі, що розглядається, ідей астрофізики, нейрохімії, медицини, а також проектування релігійних ідей на винаходи на ниві науки, що свідчить про нівелювання межі між науковим і метафізичним дискурсами в постпостмодерністському мисленні.

Статті про вияви метамодернізму в мистецтві виходять також у 2018 р. Так, Ю. Одробінський (2018) розглядає цю проблему на прикладі скульптури у світі та в Україні. Зокрема, автор спочатку наводить особливості його вияву в скульптурі модерну та постмодерну, а потім переходить і до періоду кінця ХХ – початку ХХІ ст. Дослідник відзначає, що метамодернове мистецтво спрямоване на відродження дискурсу та пошук нової духовності, а новими аксіологічними конструктами стають егофутуризм і техноетика.

Далі Ю. Одробінський безпосередньо переходить до скульптури та наводить приклади інсталяцій метамодернових авторів (Д. Таррел, О. Еліассон, К. Енгман) у світі, а в Україні він сюди відносить харківську школу скульпторів.

Також науковець перелічує особливості метамодерної скульптури: об'єднання природного, архітектурного й скульптурного просторів, звернення до історії й архаїки, створення об'єктів, що трансформують простір, а не руйнують, як це було в постмодернізмі. Що ж до сучасної скульптури в Україні, то автор статті також виділяє тенденції її розвитку, до яких відносить використання всього різноманіття пластичних традицій минулого й сучасності, поєднання часткової форми, експресивної ритміки і природного руху та розширення спектру технологій.

Того ж року виходить і стаття Л. Кондратцької (2018), у якій розглядається один із виявів метамодернізму — перформативний поворот в образотворчому мистецтві. Посилаючись на сьомий пункт «Маніфесту» Л. Тернера, авторка відзначає, що вже можна спостерігати прояви нової арт-практики, коли мистецтво повертається до власного магічного витоку (магічного ритуалу, містеріального дійства) і згодом почне допомагати людині вступити на шлях духовного розвитку. При цьому Л. Кондрацька наводить приклади прояву метамодернізму в живописі, інсталяціях і архітектурній практиці. На думку дослідниці, заперечення метафори світу «як тексту» робить актуальною метафору світу «як множинного перформативного акту», тому метою її статті є антропологічне обґрунтування перформативного повороту в образотворчому мистецтві.

Водночас Л. Кондрацька наводить кілька робіт сучасних митців у плані вияву візуально-оптичного а-топічного метаксису (проект «Мир» Рассела Тайлера, інсталяція «Використовувати більше зеленого кольору» Джеймса О. Кларка, картина «Паперова лялька-3» Джастіна Хілла, проект Марселіна МакНіла «Скелелаз»), зазначаючи, що осягнення їхньої сутності вимагає переналаштування візуального мислення.

Далі авторка здійснює поділ принципів організації складних метасистем на три групи: принципи складності, принципи невизначеності, принципи еволюції. На її думку, зазначені принципи знаходять реалізацію за допомогою особливих художніх стратегій, а це, своєю чергою, вимагає «заміни пасивного арт-споглядання перформативним вчинком, тобто духовного перетворення адресата». Л. Кондрацька називає здібності, які мають розкритися, і на підставі цього визначає проблему нової чуттєвості, що пов'язана зі становленням метамодерністського художнього світобачення. Його основними характеристиками дослідниця вважає антиномічне співіснування архетипних наративів з новими смисловими горизонтами артефакту та відмову від усталених каузальних зв'язків і звичних семіотичних формул. У висновку авторка стверджує, що образотворчий метамодернізм — це не стилістичний закон чи статут, а дух часу, атмосфера, нематеріальний ефір, що пронизує всіх і все.

Стаття В. Келюха (2018), своєю чергою, присвячена виявам метамодернізму в сучасній архітектурі. На думку автора, для визначення майбутнього архітектури потрібно залучити дані соціології. На цій основі вчений виділяє три загальні напрями суспільного розвитку. Перший — це продовження мультикультуралізму та глобалізації, що має вияв в архітектурі у вигляді окремих течій, таких як біотек, деконструктивізм тощо. Другий — це консерватизм і правий популізм, що позначилося в архітектурі у вигляді повернення класичних форм і традиційних уявлень про мистецтво. До третього напрямку дослідник відносить супротив

прогресу та сучасній цивілізації, втіленням якого в архітектурі є поширення екопоселень та будинків відлюдників. При цьому В. Келюх вважає метомодернізм консолідуючою доктриною, яка здатна об'єднати суспільство. Прагнення до нової чуттєвості, яке притаманне цій парадигмі, в архітектурі знайшло прояв, на його думку, у творчості засновників швейцарського архітектурного бюро Herzog & de Meuron — Жака Герцога та П'єра де Меврона. Автор визначає їхній стиль як неоромантичний, а серед прикладів їхніх робіт наводить Ельбську філармонію, бібліотеку Бранденбургського технічного університету, Китайський національний стадіон у Пекіні та Caixa Forum Madrid.

Дослідження виявів метамодерну в сучасній архітектурі продовжується і в наступному 2019 р., коли виходить стаття А. Артеменко, присвячена аналізу реконструкції комплексу XIX ст. Бомонті в Стамбулі, як приклада цього процесу (Артеменко, 2019). Дослідник звертає увагу на різницю у виявах іронії в постмодернізмі, де вона пов'язана з апатією, та метамодернізмі, у якому виявляє зв'язок з бажанням, що, на його думку, можна простежувати на прикладі розвитку стилю лофт з початку XXI ст.

Далі автор звертається до аналізу реконструкції бельгійської пивоварні Bomonti Brewery у Стамбулі, відзначаючи, що цей комплекс виглядає наче антикварна річ, що внесена в сучасний інтер'єр, символізуючи ідеалізоване минуле, традицію «Стамбула, який ми втратили». А. Артеменко також формулює п'ять ключових принципів метамодерна, втілених у сучасній архітектурі. Наприкінці дослідник робить висновок, що в контексті означеної парадигми лофт-дизайн стає інструментом створення нового семіотичного поля, у якому об'єкти мають значення відсилок до «старих добрих часів», коли людина брала участь у процесі виробництва, а суспільство було керованим. За допомогою цього, на думку автора, здійснюється процес гуманізації міського простору.

Того ж року виходить стаття Ю. Шабанової (2019), присвячена філософії метамодерну, зокрема поняттю осциляції. Так, дослідниця звертається до опису ситуації, яка склалася на межі XX–XXI ст. у зв'язку із формуванням нової культурної парадигми. Ю. Шабанова розглядає основні теоретичні праці, автори яких (Т. Вермюлен та Р. ван ден Аккер, Л. Тьорнер, С. Абрамсон, О. Думітреску, Х. Фрайнахт) обґрунтовували метамодерн. Ю. Шабанова акцентує увагу, що в рамках нової парадигми реальність описується за допомогою всього філософського досвіду, набутого в рамках модерну та постмодерну. Та й сама назва метамодерн є похідною від поняття «metaxis» (мета) в платонівському сенсі. Тому специфічною рисою, пов'язаною із цим, є осциляція (коливання). Далі авторка описує результати застосування методології осциляції, що в кінцевому результаті призводить до реконструкції цілісності. Насамкінець дослідниця робить висновок, що нова парадигма має все необхідне для «якісно нового періоду смислопокладання людини холономного мислення».

■ Висновки

Отже, усі публікації українських авторів, які побачили світ з 2013 по 2019 рік включно, і у назві яких фігурує термін «метамодернізм», можна поділити на дві групи. До першої слід віднести статті, присвячені, власне, змісту цієї філософ-

сько-культурологічної концепції, і вони по-суті є трансляцією поглядів західних вчених, які її теоретично обґрунтували (праці В. Мірошниченка, Ю. Шабанової). До другої групи можуть бути віднесені публікації, у яких досліджуються вияви метамодернізму в тій чи тій сфері: у літературі (Д. Дроздовський, Ю. Скибицька, Т. Гребенюк), архітектурі (В. Келюх, А. Артеменко), візуальному мистецтві (Д. Дроздовський, Л. Кондрацька) та скульптурі (Ю. Одробінський). Загалом із дванадцяти статей, що були опубліковані в 2013–2019 роках, дві належать до першої групи, а десять — до другої.

Першим українським автором, у назві статей якого згаданий метамодернізм, є Д. Дроздовський. Перші публікації дослідника, присвячені аналізу літературних творів, з'явилася ще в 2013 р. Однак після цього, у середні 2010-х років, подібні праці зникають і знову з'являються лише в 2017 р. Активізація зусиль дослідників з цієї теми відбулася в 2018 р., проте далі кількість публікацій знижується, щоб знову зрости вже в 2020-ті роки. Саме тому історія вивчення проблем метамодернізму українськими вченими в цей період стане об'єктом подальших досліджень автора.

■ Список посилань

- Артеменко, А. П. (2019). *Метамодерн и его эстетический опыт: визуализация мировоззренческой парадигмы в архитектуре*. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*, 1(85), 45–55. [https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.1\(85\).2019.45-55](https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.1(85).2019.45-55)
- Вертипорох, О. В. (2022). Авторська суб'єктивність у сучасному прозовому контексті: від постмодернізму до метамодернізму. *Закарпатські філологічні студії*, 23(1), 251–255. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.1.48>
- Гребенюк, Т. В. (2018). Свобода в літературі метамодерного світу: український вимір. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*, 78, 160–164.
- Дроздовський, Д. (2013a). Література й візуальне мистецтво епохи метамодернізму: Трансгресія, транс-міграція, транзитивність. *Сучасні проблеми художньої освіти в Україні*, 8, 248–255.
- Дроздовський, Д. (2013b). Літературний процес як голістичний феномен: реалізм – модернізм – постмодернізм – метамодернізм (інтерпретаційні підходи Григорія Ключека). *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 114, 8–14.
- Дроздовський, Д. (2018). Дискусійність метамодернізму в аспекті теорії постпостмодернізму. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Літературознавство*, 3–4(89–90), 58–71.
- Келюх, В. Г. (2018). Метамодернізм як компроміс між вічністю і тимчасовістю. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 51, 45–49.
- Кондрацька, Л. (2018). Художній метамодернізм: від експансії мертвого – до дихання живого. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*, 2(39), 354–362. <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12627/1/Kondratska.pdf>
- Мечиков, С. (2023). Теоретичні передумови формування феномену постправди в світоглядному просторі метамодерну. *Вісник Дніпровської академії неперервної*

- освіти. Серія: Філософія. Педагогіка, 2(2), 15–18. <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2023-2-3>
- Мірошниченко, В. С. (2017). Метамоделізм, осциляція, інтерпеляція. *Культура України. Серія: Культурологія*, 55, 109–117.
- Одербінський, Ю. В. (2018). Метамоделізм і скульптура: світовий і український контекст. *Глея: науковий вісник*, 132(5), 261–265.
- Скибицька, Ю. (2017). Драматичний доробок Неда Нежданого у контексті метамоделізму. *Синопис: текст, контекст, медіа*, 2(18), 88–96. [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017\(2\)09161](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017(2)09161)
- Шабанова, Ю. О. (2019). Осциляція як вимір філософії метамоделізму. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2(2), 13–22. <https://doi.org/10.15421/341920>
- Drozdovskyi, D. (2017). Disordered identity in Marina Lewycka's novel *A Short History of Tractors in Ukrainian*: imagological explications and metamodernistic outlines. *Miscellanea Posttotalitariana Wratislaviensi*, 6, 293–305. <https://doi.org/10.19195/2353-8546.6.23>
- Lewycka, M. (2005). *A Short History of Tractors in Ukrainian*. Viking.
- Solomatova, V. (2022). Science-Art in the context of metamodernism development trends. *Culture and Arts in the Modern World*, 23, 193–199. <https://doi.org/10.31866/2410-1915.23.2022.261014>
- Turner, L. (2011). *Metamodernist // Manifesto*. Metamodernism. <http://www.metamodernism.org>
- Vermeulen, T., & van den Akker, R. (2010). Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, 2(1), 1–14. <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677>

References

- Artemenko, A. P. (2019). Metamodern i ego estetieskii opyt: vizualizatsiya mirovozzrencheskoi paradigmy v arkhitekture [Metamodern and its aesthetic experience: Visualization of the world-view paradigm in architecture]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philosophical Sciences*, 1(85), 45–55. [https://doi.org/10.35433/Philosophical_Sciences.1\(85\).2019.45-55](https://doi.org/10.35433/Philosophical_Sciences.1(85).2019.45-55) [in Russian].
- Drozdovskyi, D. (2013a). Literatura y vizualne mystetstvo epokhy metamodernizmu: Transhresia, trans-mihratsiia, tranzhytyvnist [Literature and visual art of the metamodern era: Transgression, trans-migration, transitivity]. *Suchasni problemy khudozhnoi osvity v Ukraini*, 8, 248–255 [in Ukrainian].
- Drozdovskyi, D. (2013b). Literaturnyi protses yak holistychnyi fenomen: realizm – modernizm – postmodernizm – metamodernizm (interpretatsiini pidkhody Hryhoriia Klocheka) [Literary process as a holistic phenomenon: realism – modernism – postmodernism – metamodernism (interpretive approaches of Grigoriy Klochek)]. *Naukovi zapysky. Seriya: Filolohichni nauky*, 114, 8–14 [in Ukrainian].
- Drozdovskyi, D. (2017). Disordered identity in Marina Lewycka's novel *A Short History of Tractors in Ukrainian*: imagological explications and metamodernistic outlines. *Miscellanea Posttotalitariana Wratislaviensi*, 6, 293–305. <https://doi.org/10.19195/2353-8546.6.23> [in English].
- Drozdovskyi, D. (2018). Diskusiiniest metamodernizmu v aspekti teorii postpostmodernizmu [Discussion on metamodernism in the aspect of postpostmodernistic theory].

- Scientific Notes of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Literary Studies*, 3–4(89–90), 58–71 [in Ukrainian].
- Hrebeniuk, T. V. (2018). Svoboda v literaturi metamodernoho svitu: ukrainskyi vymir [Freedom in the metamodern world fiction: the Ukrainian dimension]. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series "Philology"*, 78, 160–164 [in Ukrainian].
- Keliukh, V. H. (2018). Metamodernizm yak kompromis mizh vichnistiu i tymchasovistiu [Metamodernism as compromise between eternity and temporarity]. *Current Problems of Architecture and Urban Planning*, 51, 45–49 [in Ukrainian].
- Kondratska, L. (2018). Khudozhnii metamodernizm: vid ekspansii mertvoho – do dykhannia zhyvoho [Artistic metamodernism: from expansion of the dead – before the spirit of the living]. *The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Specialisation: Art Studies*, 2(39), 354–362. <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12627/1/Kondratska.pdf> [in Ukrainian].
- Lewycka, M. (2005). *A Short History of Tractors in Ukrainian*. Viking [in English].
- Mechykov, S. (2023). Teoretychni peredumovy formuvannia fenomenu postpravdy v svitohliadnomu prostori metamodernu [Theoretical prerequisites of the formation of the phenomenon of post-truth in the space of metamodern worldview]. *Dnipro Academy of Continuing Education Herald. Series: Philosophy, Pedagogy*, 2(2), 15–18. <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2023-2-3> [in Ukrainian].
- Miroshnychenko, V. S. (2017). Metamodernizm, ostsyliaitsiia, interpeliatsiia [Metamodernism, oscillation, interpel]. *Culture of Ukraine. Series: Culturology*, 55, 109–117 [in Ukrainian].
- Odrobinskyi, Yu. V. (2018). Metamodernizm i skulptura: svitovi i ukrainskyi kontekst [Positions of Ukrainian design in the modern art space]. *Hileya: Scientific Bulletin*, 132(5), 261–265 [in Ukrainian].
- Shabanova, Yu. O. (2019). Ostsyliaitsiia yak vymir filosofii metamodernu [Oscillation as determination of metamodern philosophy]. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2(2), 13–22. <https://doi.org/10.15421/341920> [in Ukrainian].
- Skybytska, Yu. (2017). Dramatychnyi dorobok Nedy Nezhdanoi u konteksti metamodernizmu [Drama works of Neda Nezhdanain the context of the metamodernism]. *Synopsis: Text, Context, Media*, 2(18), 88–96. [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017\(2\)09161](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017(2)09161) [in Ukrainian].
- Solomatova, V. (2022). Science-Art in the context of metamodernism development trends. *Culture and Arts in the Modern World*, 23, 193–199. <https://doi.org/10.31866/2410-1915.23.2022.261014> [in English].
- Turner, L. (2011). *Metamodernist // Manifesto*. Metamodernism. <http://www.metamodernism.org> [in English].
- Vermeulen, T., & van den Akker, R. (2010). Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, 2(1), 1–14. <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677> [in English].
- Vertyporokh, O. V. (2022). Avtorska subiektyvnist u suchasnomu prozovomu konteksti: vid postmodernizmu do metamodernizmu [Authorial subjectivity in the modern prose context: from postmodernism to metamodernism]. *Transcarpathian Philological Studies*, 23(1), 251–255. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.1.48> [in Ukrainian].

STUDY OF METAMODERNISM PROBLEMS BY UKRAINIAN SCIENTISTS (2013–2019)

Andrii Gaponiuk

PhD Student,

Open International University
of Human Development “Ukraine”,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID: 0009-0000-1742-3876

e-mail: gaponiuk.a.v@outlook.com

This article is devoted to the history of researching the problems of metamodernism by Ukrainian scientists in the 2010s. *The aim of the article* is to analyse scientific publications on the specified issue. *The scientific novelty* of the article grounds on the fact that it is the first to carry out a comprehensive analysis of publications by Ukrainian authors devoted to metamodernism, as well as to identify main tendencies of the cognition development in this sphere. *Results*. Works of Ukrainian scientists which have the term “metamodernism” in their titles and which were published in periodicals are analysed; their classification is carried out; the general dynamics of research in the period of 2013–2019 is determined. *Conclusions*. The analysed publications can be divided into two groups. The first group includes those articles that highlight the content of this philosophical and cultural concept (V. Miroshnychenko, Yu. Shabanova). The second group includes those works that are devoted to the study of metamodernism manifestations in different fields: literature (D. Drozdovskyi, Yu. Skybytska, T. Grebenyuk), architecture (V. Kelyukh, A. Artemenko), visual art (D. Drozdovskyi, L. Kondratska), sculpture (Yu. Odrobinskyi). It is notified that the first Ukrainian author on the mentioned research topic is D. Drozdovskyi, whose publications appeared in 2013; similar articles were published only in 2017, most of them were edited in 2018, and later their number was less, increasing again in the 2020s.

Keywords: metamodernism; post-postmodernism; postmodernism; modernism; 2010s; Ukrainian scientists; cognition development

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.